

Teresa Głowacka, Anna Sitarska, Maria Uklejska

# **BIBLIOGRAFIA**

## **część II**

Przegląd rozwoju nauk  
i klasyfikacja piśmiennictwa

PAŃSTWOWE WYDAWNICTWA SZKOLNICTWA ZAWODOWEGO

## Spis treści

### PRZEGLĄD ROZWOJU NAUK I NAUKOZNAWSTWO

|                                                                   |     |
|-------------------------------------------------------------------|-----|
| 1. Prehistoria nauki . . . . .                                    | 5   |
| 2. Najstarsze ogniska nauki. Egipt i Mezopotamia . . . . .        | 8   |
| 2.1. Nauka w Egipcie . . . . .                                    | 8   |
| 2.2. Nauka w Mezopotamii . . . . .                                | 11  |
| 3. Starożytność klasyczna . . . . .                               | 17  |
| 3.1. Ogólne wiadomości o Grecji starożytnej . . . . .             | 17  |
| 3.2. Periodyzacja kultury greckiej . . . . .                      | 18  |
| 3.3. Epoka Helleńska . . . . .                                    | 19  |
| 3.3.1. Okres archaiczny . . . . .                                 | 19  |
| 3.3.2. Okres attycki, czyli klasyczny . . . . .                   | 23  |
| 3.4. Epoka Hellenistyczna . . . . .                               | 44  |
| 3.4.1. Ogólna charakterystyka epoki . . . . .                     | 44  |
| 3.4.2. Nauki matematyczne i przyrodnicze . . . . .                | 51  |
| 3.4.3. Nauki humanistyczne i społeczno-prawne . . . . .           | 69  |
| 4. Średniowiecze . . . . .                                        | 82  |
| 4.1. Cesarstwo Bizantyńskie . . . . .                             | 82  |
| 4.2. Wczesne średniowiecze łacińskie — do XI w. . . . .           | 85  |
| 4.3. Ludy Islamu — Arabowie . . . . .                             | 89  |
| 4.4. Łacińskie średniowiecze dojrzałe (od XII do XV w.) . . . . . | 96  |
| 4.4.1. Nauki matematyczne i przyrodnicze . . . . .                | 103 |
| 4.4.2. Nauki humanistyczne i społeczno-prawne . . . . .           | 111 |
| 5. Czasy nowożytne . . . . .                                      | 118 |
| 5.1. Szesnasty wiek . . . . .                                     | 118 |
| 5.1.1. Ogólna charakterystyka epoki . . . . .                     | 118 |
| 5.1.2. Nauki matematyczne i przyrodnicze . . . . .                | 124 |
| 5.1.3. Nauki humanistyczne i społeczno-prawne . . . . .           | 135 |
| 5.2. Siedemnasty wiek . . . . .                                   | 141 |
| 5.2.1. Ogólna charakterystyka epoki . . . . .                     | 141 |
| 5.2.2. Nauki matematyczne i przyrodnicze . . . . .                | 152 |
| 5.2.3. Nauki humanistyczne i społeczno-prawne . . . . .           | 177 |
| 5.3. Osiemnasty wiek . . . . .                                    | 184 |
| 5.3.1. Ogólna charakterystyka epoki . . . . .                     | 184 |

|                                                                        |     |
|------------------------------------------------------------------------|-----|
| 5.3.2. Nauki matematyczne i przyrodnicze . . . . .                     | 195 |
| 5.3.3. Nauki humanistyczne i społeczno-prawne . . . . .                | 217 |
| 5.4. Dziewiętnasty wiek i pierwsza połowa dwudziestego wieku . . . . . | 231 |
| 5.4.1. Ogólna charakterystyka epoki . . . . .                          | 231 |
| 5.4.2. Nauki matematyczne i przyrodnicze . . . . .                     | 250 |
| 5.4.3. Nauki humanistyczne i społeczne . . . . .                       | 292 |
| 5.4.4. Kierunki współczesnych badań . . . . .                          | 331 |
| 6. Naukoznawstwo . . . . .                                             | 368 |
| 6.1. Teoria nauki . . . . .                                            | 368 |
| 6.1.1. Termin i pojęcie nauki . . . . .                                | 368 |
| 6.1.2. Sądy, czyli przekonania, składające się na naukę . . . . .      | 369 |
| 6.1.3. Podział nauk . . . . .                                          | 371 |
| 6.2. Organizacja nauki . . . . .                                       | 375 |
| 6.2.1. Kilka ogólnych informacji historycznych . . . . .               | 375 |
| 6.2.2. Organizacja nauki polskiej . . . . .                            | 377 |

### KLASYFIKACJA PIŚMIENNICTWA I KIERUNKI ROZWOJU BIBLIOGRAFII

|                                                                                                                                                             |     |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| 7. Wybrane zagadnienia metodyki klasyfikacji piśmiennictwa . . . . .                                                                                        | 383 |
| 7.1. Elementy teorii klasyfikacji . . . . .                                                                                                                 | 383 |
| 7.2. Klasyfikacja formalna a klasyfikacja treściowa piśmiennictwa . . . . .                                                                                 | 387 |
| 7.3. Analiza tekstu dzieła . . . . .                                                                                                                        | 394 |
| 7.3.1. Przedmiot główny . . . . .                                                                                                                           | 395 |
| 7.3.2. Przedmioty równorzędne . . . . .                                                                                                                     | 395 |
| 7.3.3. Własności przedmiotu . . . . .                                                                                                                       | 396 |
| 7.3.4. Ujęcie przedmiotu . . . . .                                                                                                                          | 397 |
| 7.3.5. Forma tekstu . . . . .                                                                                                                               | 398 |
| 7.4. Zasady opisu treściowego dokumentów wynikające ze specyfiki układów klasyfikacyjnych . . . . .                                                         | 399 |
| 7.4.1. Układy przedmiotowe . . . . .                                                                                                                        | 399 |
| 7.4.2. Układy ujęciowe . . . . .                                                                                                                            | 401 |
| 8. Przegląd historyczny wybranych systemów klasyfikacji nauk . . . . .                                                                                      | 403 |
| 8.1. Podział nauk u Arystotelesa . . . . .                                                                                                                  | 403 |
| 8.2. Średniowieczny podział nauk . . . . .                                                                                                                  | 404 |
| 8.3. Klasyfikacja F. Bacona . . . . .                                                                                                                       | 404 |
| 8.4. Systemy klasyfikacyjne w XIX w. . . . .                                                                                                                | 405 |
| 8.5. Klasyfikacja nauk F. Engelsa. System klasyfikacji nauk B. M. Kedrowa . . . . .                                                                         | 408 |
| 9. Zarys dziejów klasyfikacji piśmiennictwa . . . . .                                                                                                       | 414 |
| 9.1. Początki klasyfikacji piśmiennictwa. Pierwsze klasyfikacje zbiorów bibliotecznych i pierwsze bibliograficzne układy treściowe do połowy XIX w. . . . . | 414 |
| 9.2. Początki i rozwój katalogów przedmiotowych do połowy XIX w. . . . .                                                                                    | 420 |
| 9.3. Systemy klasyfikacyjne drugiej połowy XIX w. i przełomu XIX i XX w. . . . .                                                                            | 424 |
| 9.3.1. Klasyfikacja W. T. Harrisa . . . . .                                                                                                                 | 426 |
| 9.3.2. Klasyfikacja dziesiąta M. Deweya . . . . .                                                                                                           | 427 |
| 9.3.3. Klasyfikacja rozciągła Ch. A. Cuttera . . . . .                                                                                                      | 432 |
| 9.3.4. Klasyfikacja Biblioteki Kongresu w Waszyngtonie . . . . .                                                                                            | 436 |

|                                                                                                                          |            |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------|
| 9.4. Uniwersalna Klasyfikacja Dziesiąta                                                                                  | 438        |
| 9.4.1. Historia powstania UKD                                                                                            | 438        |
| 9.4.2. Struktura tablic UKD                                                                                              | 444        |
| 9.4.3. Zalety i wady UKD. Interpretacja tablic UKD w Związku Radzieckim                                                  | 451        |
| 9.5. Klasyfikacja piśmiennictwa w pierwszej połowie XX w.                                                                | 455        |
| 9.5.1. System klasyfikacyjny J. D. Browna                                                                                | 455        |
| 9.5.2. Klasyfikacja H. E. Bliss                                                                                          | 457        |
| 9.5.3. Klasyfikacja Wszechzwiązkowej Izby Książki w Moskwie                                                              | 459        |
| 9.5.4. Klasyfikacja dziełowa „Przewodnika Bibliograficznego”                                                             | 460        |
| 9.5.5. Rozwój układów przedmiotowych. Teoria katalogu przedmiotowego A. Łysakowskiego                                    | 463        |
| 9.5.6. Najistotniejsze problemy bibliotekarstwa, bibliografii i informacji naukowej w przededniu drugiej wojny światowej | 467        |
| 9.6. Aktualne problemy klasyfikacji piśmiennictwa                                                                        | 468        |
| <b>10. Kierunki rozwoju bibliografii.</b>                                                                                | <b>474</b> |
| 10.1. Czynniki kształtujące rozwój bibliografii                                                                          | 474        |
| 10.2. Informacje bibliograficzne wśród różnych form informacji                                                           | 476        |
| 10.3. Kierunki rozwoju opracowań bibliograficznych                                                                       | 483        |
| 10.4. Nowe środki charakterystyki rzeczowej dokumentów w opracowaniach bibliograficznych                                 | 494        |
| 10.5. Mechanizacja i automatyzacja działań bibliograficznych                                                             | 512        |